

Print ISSN: 2251-6654
Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Volume 14, Issue 2 - December 2024

 10.22034/FCP.2026.141578.2239

The Effectiveness of Adlerian Group Counseling on Family Functioning of mothers with children at risk in Shahid Emami elementary school at the 19th district of Tehran

Received: 05 / 08 / 2024

Accepted: 04 / 12 / 2024

1. Sana Pakniat

Master of Science in Family Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran.
sana.pakniat@gmail.com

2. Hosein Keshavarz Afshar*

Associate Professor, Counseling Department, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran..
keshavarz1979@ut.ac.ir

3. Zahra Jahanbakhshie

Assistant Professor, Counseling Department, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
z_jahanbakhshi@sbu.ac.ir

Abstract

Background: Adlerian group counseling plays a pivotal role on family functioning. **Objective:** This study aimed to evaluate the effectiveness of Adlerian Group Counseling on family functioning among mothers with at-risk children in a quasi-experimental design with pre-test, post-test, and two-month follow-up, including a control group. **Method:** The study population consisted of mothers of female students from District 19 in Tehran during the 2023-2024 academic year. Twenty-eight mothers were selected through convenience sampling and were randomly assigned to experimental and control groups. Participants completed the Epstein Family Functioning Questionnaire (1983) at pre-test, post-test, and follow-up stages. The experimental group received Adlerian-based group counseling in eight sessions, each lasting 60-90 minutes, while the control group received no intervention. Data were analyzed using repeated measures ANOVA in SPSS version 25. **Findings:** Results indicated a significant difference in the mean communication variable between the Adlerian counseling and control groups ($p < 0.05$). However, there were no significant differences between the groups in overall family functioning or in dimensions such as problem-solving, roles, emotional support, emotional involvement, and behavioral control ($p > 0.05$). Additional results showed that Adlerian-based group counseling significantly improved role function and overall family functioning, while reducing emotional involvement. **Conclusion:** These findings suggest that Adlerian Group Counseling may enhance specific aspects of family functioning. Family counselors and psychologists can apply these results to help improve family dynamics and support at-risk children.

Key words: *Adlerian Group Counseling, family function, at risk*

Introduction

A focal family is formed based on the sacred covenant of marriage, one of the most critical factors affecting relationships and creating a safe environment to achieve significant human goals (Hosseini Mehrabadi & Abdi Zarrin, 2021). A healthy society depends on a healthy family structure, as the family forms the core of society. The family is a biological, social, and fundamental unit in society consisting of adults who live together and work together to care for and raise children (whether biological or adopted children). Family functions impact the mental, social, and moral health of their members, and what occurs within a family is a critical factor in shaping and maintaining the health of individuals and society (Fallah & Hojat, 2018). Many studies have shown that behavioral problems and deviations are often rooted in families. Therefore, family functions are related to the members' mental health. Family function means (Okorodudu, 2010). Family function means the ability of the family to cope with life changes, resolve conflicts and contradictions, create solidarity between members, succeed in disciplinary models, respect for boundaries between individuals, implement the rules and principles governing this institution to protect the entire family system (Seyyed Moharrami & Ghanbari, 2016).

Family functioning can be summarized in seven dimensions, behavior control, emotional intercourse, emotional companionship, roles, communication, problem-solving, and overall function (Amente & Tefera, 2021). Problem-solving is the family's ability to solve a problem through effective communication between family members. Roles are repetitive patterns of behaviors through which family members accomplish family action. Emotional companionship is the amount of attention and concern of family members towards each other. Communication is how family members exchange information with each other. Emotional engagement measures the participation level of family members, and ultimately behavior control is the model through which the family manages social behavior and chooses in different situations (Javidi, 2014). (Mosavi, 2017) concluded that family function could predict a high degree of agreement between couples and a sincere attitude between spouses (Sharabiani, 2019) showed that appropriate family function significantly affects adolescents' moral identity. Moreover, there is a relationship between family function, responsibility, and meeting the psychological needs of adolescents. Therefore, there is a divorce risk and its harmful effects on the couple's health and even the children's mental health with declining family functioning (Dai &

Wang, 2015). Malfunctioning families with well-functioning families raise children with more life expectancy who are less likely to develop mental disorders. In families whose adolescents were referred to psychiatric centers, inconsistencies were observed in adolescents and their parents' family functions such as expressing emotions, problem-solving, and plans. Accordingly, children from broken, deviant, divorced, or abusive families are often exposed to physical, emotional, and psychological harm, disrupting their social development and well-being. These families live in danger who are considered endangered (Bahar Falamarzi, 2024).

Family function is improved through education, which is vital in human life for construction, improvement, and excellence (Shetty & Hans, 2019). On the other hand, Alfred Adler is one of the preventive pioneers of psychological education programs (Corey & Corey, 2016). In Adler's view, mental health problems result from feelings of inferiority, leading to a low-interest lifestyle and self-defense. Adler's treatment focuses on helping people create a way of life focused on being characterized by more constructive compensatory tools for inferiority and greater social interest (Smothers, 2020). Adler believed that human nature is social, and worked with clients within the group. In addition, in Adler's view, the meaning of life is equated with understanding life and lifestyle as the guide of all human behaviors and experiences. Adler's application aimed to comprehend the lifestyle of group members and the impact of their perceptions on current application (fadaei, 2016). (Amani et al., 2018) examined the effectiveness of Adlerian group counseling on interpersonal disinfection and forgiveness among couples. They found that Adlerian group counseling increased couples' defilement and all components of interpersonal forgiveness techniques, including reconnecting and curbing resentment and realistic understanding. (Amani et al., 2018) investigated the effectiveness of Adlerian group counseling on marital turmoil and interpersonal conflict in couples and concluded that this approach reduced marital turmoil and interpersonal conflict between couples. (Zarei & Nejatiyan, 2020) also pointed to the impact of group counseling on Adler's approach to reduce frustration and anxiety. They noted that this treatment is effective for researchers and counselors in the field of the family to address family communication problems and parent-child communication.

Therefore, children's emotions and behavior and positive function can be in the direction of family health and ultimately community health considering that family function affects the formation of thoughts. Dysfunctional family dynamics can harm both the family and the community. This research focuses on improving family function. Adler's

view is developmental and preventive, and Adler-based interventions help individuals adapt to the critical stages of their growth and development. Adequate compensation for feelings of inferiority leads to active adaptation to situations that require effort and hope. Adler's attempts based on social interest are called practical endeavors because they are essential to oneself and useful for others. Therefore, this study aimed to examine The Effectiveness of Adlerian Group Counseling on Family Functioning of mothers with children at risk in Shahid Emami elementary school at the 19th district of Tehran.

Methodology

This study was conducted using a quasi-experimental design with pre-test, post-test, and follow-up stages alongside a control group. The statistical population of the study consisted of all mothers of students at Shahid Emami Elementary School in District 19 of Tehran during the 2023-2024 academic year, totaling 700 individuals. A total of 28 participants were selected through convenience sampling and were randomly assigned to two groups: 14 participants in the experimental group and 14 in the control group. The research sample was selected using convenience sampling from the mothers of students at Shahid Emami Elementary School in District 19 of Tehran. Convenience sampling involves choosing individuals from the target population who are accessible and willing to participate in the study. This method is implemented by asking members of the population of interest whether they would like to participate in the research (Biabangard, 2010). Participation of the mothers was facilitated through a call for volunteers to attend the group counseling sessions. Based on the inclusion criteria (1) residing in District 19 of Tehran, (2) possessing at least a primary school diploma, and (3) being informed about the research and willing to participate in group sessions—28 mothers were selected. These participants were then randomly assigned, with 14 in the experimental group and 14 in the control group. The members of the experimental group participated in eight sessions of Adlerian group counseling, while the control group was placed on a waiting list. Exclusion criteria included failure to attend group sessions or being absent for more than two sessions, suffering from specific chronic illnesses, incomplete responses to the research instruments, or not completing the research instruments in all three stages: pre-test, post-test, and follow-up. The Adlerian group counseling sessions were conducted over eight consecutive weeks, with each session lasting between 60 to 90 minutes. Two months after completing the training sessions and the post-test, follow-

up assessments were conducted for participants in both groups. Initially, with the coordination of the principal of Shahid Emami Elementary School, an announcement was made to the mothers regarding group counseling sessions focusing on family functioning. A total of 40 mothers volunteered to participate in the study. Of these, 5 mothers did not meet the inclusion criteria. Among the 35 mothers who met the criteria, 28 were randomly selected through convenience sampling and assigned to the two groups. In this study, ethical considerations included adherence to honesty and scientific integrity, obtaining informed consent for participation, ensuring the anonymity of participants, and maintaining the confidentiality of their information.

Results and discussion

After collecting data, the results were analyzed at both descriptive and inferential statistical levels. To investigate the differences between groups in different stages of measurement, analysis of variance mixed with repeated measures in SPSS 25 software was used.

The results of Table 4 show that within the group effect of role score ($p = 0.04$, $F = 3.90$), emotional mixing ($p < 0.001$, $F = 9.31$); And overall family functioning ($p < 0.001$, $F = 10.9$); In the pre-test, post-test and follow-up stages are significant. Table 4 shows the results of the Benferry post hoc test for comparing means pair in the three stages of maps, emotional mating, and overall family functioning.

The results of Table 5 show that there is a difference between the mean scores of the variable roles in the pre-test and follow-up and post-test and follow-up stages, meaning that the pre-test and post-test scores are higher than the follow-up. In the emotional mixing variable, there is a difference between the pre-test score and the follow-up score, which means that the pre-test score is lower than the follow-up score. There is a difference in family performance in the pre-test and follow-up and post-test and follow-up stages, meaning that pre-test and post-test scores are higher than follow-up. In order to examine the differences between family performance variables and its dimensions including problem solving, communication, roles, emotional companionship, emotional intercourse and behavior control in the two groups, Adler counseling and controlling the results of between group analysis of variance in Table 6 show that only the mean of the communication variable in the two groups. Adler and control counseling are significantly different ($P < 0.05$). But for the variables of family functioning and its dimensions including problem solving, roles, emotional companionship, emotional intercourse and behavior control, the difference between the two groups is not significant ($P < 0.05$).

Research findings showed that Adler group counseling improved role functioning. The findings of the analysis of this study were consistent with the results of (Fallah & Hojat, 2018) and (Shariat et al., 2015). Family roles are repetitive patterns of behavior performed by family members to meet the needs and functioning of the family satisfaction. According to Adler, humans have creativity, selectivity, responsibility, and humility. This feeling of inferiority is always present in self-consciousness and acts as a stimulus that leads humans to discover better ways to adapt to the environment and push them forward. An Adlerian approach is a practical approach that allows people to examine their ideas and, if necessary, change them and take steps to change them. Adler's approach is based on a growth pattern because our destiny is predetermined and variable, and we are always in the process of "becoming." Adler sees human beings as the creators of their own lives; humans create a unique lifestyle towards their chosen goals and manifest these goals (Corey & Corey, 2016). Adlerian generally consider their work to be an educational process, that is, helping people learn better ways to deal with life-related challenges, providing direction, helping people to change their misconceptions, and encouraging them. And encouraging those who are disappointed. It can be said that seeing a bright future can increase women's ability to bear problems and multiply their efforts to achieve goals; Remembering past experiences and good events and receiving feedback from group members has been one of the most effective steps in improving family functioning (Taba,2020). In Adlerian group counseling, an attempt was made to teach better life skills to improve the family functioning of these women, such as the consistency of verbal and non-verbal messages and their understanding, regulating emotions, assertiveness in communication.

In Corey's view, we can consciously create a new lifestyle with proper revisions. In this study, an attempt was made to teach them how to use and strengthen the adult part of the personality by participating in Adler group counseling sessions, and thus they are expected to be able to execute their plans better. Adlerian group counseling with emphasis on training in group therapy can be effective in curbing resentment and difficult life conditions of mothers(Zarei & Nejatyan, 2020).

The Adler group counseling was effective in emotional intercourse, The findings are consistent with (Roghanchi et al., 2018).

Explaining this finding, it can be said that emotional intercourse is the amount of interest and value that the family shows for the interests of family members. In other explaining, one of the goals of Adler's group counseling is that the group is formed and maintained as an

interactive relationship, an interactive relationship that is more therapeutic with mutual acceptance and respect. People have the capacity to coexist and communicate, and in fact the logic of social life demands that we live this way. Nothing can examine a person's sense of community / social interest as much as the process and group dynamics. Feelings of well-being, interest in others, readiness to connect with people and social interactions are all challenged in the counseling session. In groups, most people's contacts and interactions show confidence or hesitation, courage or withdrawal, a desire for reasonable risk, and a need for safety. Individuals in the group both discover who they are and create themselves, and at the same time the problems of life in the group appear and except in cases where clients are severely lost (Corey & Corey, 2016). One of the issues that was considered in the research was the definition and identification of life tasks, one of which is social relations. Team members understand their imaginary goals when participating in Adler Group counseling with insights into the event and feedback from team members, as well as techniques such as self-understanding, and gain insight into the consequences of the action they seek. They can reduce irrational behavior by applying the technique of "mental stop" without feeling guilty. Adler sees the human in the social sense in which social interests motivate the human. We are dependent on others from birth and childhood to continue living until adulthood, when our function is completed; we need to know that we should work with others, and every action can be viewed from a social perspective. Adlerian group counseling, by strengthening social interest, can help reduce symptoms of depression and anxiety and ultimately mental well-being (Kim et al., 2020). Group counseling and group psychotherapy disrupt the personal space, oppose the withdrawal of individuals, and transform individual problems into common concerns. Group counseling must lead to action, experience, and activity to find and pursue meaning in life for learning to happen in a group. Participation is essential, and there is no cure without the participation of members in the group (Sweeney, 2009).

The findings also showed that the mean of the communication variable in the two groups of Adler group counseling and control group are significantly different from each other. Before this, (Isanezhad & Chahardoli, 2017), (Zarei & Nejatiyan, 2020) found that the use of group intervention based on Adler's approach is effective in reducing conflict and restraint and increasing cultural orientation and improving the communication patterns of infertile women. It can be said in explaining this finding that one of the fundamental aspects of human interaction is effectively communicating with others. Communication is how couples and families exchange information and interact emotionally. Families in which communication

between family members is not intimate and adaptable, roles and responsibilities are not divided, communication is not based on mutual acceptance and understanding, which does not work correctly and typically, causes members to stay away from the family (Boccio & Beaver, 2019). On the other hand, people with more structured family relationships and constructive interaction with other family members are more present in the social environment, like others, and are less likely to commit dangerous acts (Moitra et al., 2018). One of Adler's group counseling is that the group goals are formed and maintained as an interactive relationship, which is more therapeutic with mutual acceptance and respect. People can coexist and communicate, and the logic of social life requires humans to live this way (Corey & Corey, 2016).

Further findings show no significant difference in problem-solving and overall function. As (Epstein et al., 1983) stated, the family function model is based on five fundamental concepts of systems theory:

- 1- The different parts of the family are related to each other; 2. One section cannot be considered apart from the rest of the system; 3. It is impossible to fully understand the functioning of the family by understanding only one part; 4. The behavior of family members is determined by essential factors such as the structure and organization of the family; 5. The behavior of family members is shaped by the exchange pattern of the family system.

As mentioned, family functioning is based on systems theory, and one member cannot be considered alone and examined separately from the rest. Different parts are interconnected, and one member cannot be considered apart from the rest. Therefore, it seems that change in the whole system requires changing all system members.

Furthermore, as Adler points out, lifestyle is learned from the social interactions of the early years of life. Lifestyle is so strong in the first 4 or 5 years of life, which seems complicated to change later. From Adler's point of view, each person chooses the best lifestyle for himself by his own will and choice, and when this style is accepted, it does not change during life and forms his fundamental character. Lifestyle is the essential ideas, designs, and habitual patterns of behavior, whims, long-term goals, and the determination of the social or personal circumstances necessary to secure minds. Lifestyle is an assumption in which the way of thinking, feelings, perceptions, and dreams are discussed. A person's goal lifestyle includes self-concept, feelings about others, and attitudes toward the world. According to Adler's

view of lifestyle, it can be explained that a change in a person's lifestyle seems complicated because it is formed during the early years of a person's life, and the change requires time.

To promote future research, it is suggested that the effectiveness of Adlerian group counseling be reviewed in the fathers' group, and that the effectiveness of Adlerian group counseling in other areas be reviewed. According to the research findings that showed that Adlerian group counseling has an effect on family performance, therefore, counselors and psychologists are advised to use individual or group counseling sessions, especially in areas where people are at risk. And family education sessions in the form of training workshops in schools for parents.

conclusion

Findings of analysis of variance with repeated measures showed the main effect of three levels of pre-test, post-test, and follow-up and interaction of evaluation and control groups for family function and its dimensions including problem-solving, communication, maps, emotional companionship, emotional intercourse, and behavior control. The variables of maps and emotional intercourse are significant. In addition, the results of analysis of variance between groups showed that the mean of the communication variable in the two groups of Adler counseling and control are significantly different from each other. This means a significant difference in the three evaluation stages considering the membership of individuals in the Adler Advisory and Control group, indicating the difference between the Adler group counseling and the control group.

According to post-test and follow-up, the dimensions of family function improved over time, which requires more time to measure family function, and its dimensions should be considered in the system.

Acknowledgments

We would like to thank all the couples participating in this study.

Authors' contributions

S Pakniat & H Keshavarz Afshar contributed to the all process stage of the article, such as design and implementation of the research, to the analysis of the results, and the writing of the manuscript. They contributed to collecting the data.

Funding

This research did not receive any specific grant.

Availability of data and materials

No available

Ethics approval and consent to participate

In this study, in addition to writing a guide at the beginning of the questionnaire, the purpose of the study was explained to them in a research manner. Participants then completed a research consent form. In case of dissatisfaction of mothers, the questionnaire was not given to them.

Consent for publication

Participants were assured that their findings were confidential and would be published in an article without mentioning their personal information.

Competing interests

The author(s) declared no potential conflicts of interest to the research, authorship, and/or publication of this article.

References

- Amani, A., Hadi, M., & Yoosefi, N. (2018). The Effectiveness of Adlerian Group Counseling on Marital Disturbance and Interpersonal Conflict of Couples. *Binnau Journal of Applied Counseling*, 73-92. <https://doi.org/10.22055/jac.2019.27094.1622> [Persian]
- Amente, T., & Tefera, B. (2021). Exploring the Factor Structure and Psychometric Properties of the Affan Oromo Version Family Assessment Device (FAD) in Ethiopia. *The Ethiopian Journal of Education*, 41,37-83. <https://www.ajol.info/index.php/ejed/article/view/224473>
- Bahar Falamarzi, A. R. (2024). Criminal Protection of Children and Adolescents at Risk in the Laws of Iran and Lebanon. *Fares Law Research*, 7(21), 107-120. [10.22034/lc.2024.468938.1518](https://doi.org/10.22034/lc.2024.468938.1518)[Persian]
- Biabangard, I. (2010). Research methods in psychology and educational sciences. *Tehran: Douran Publishers, 2010*. <https://www.adinehbook.com/product/6006208571> [Persian]
- Boccio, C. M., & Beaver, K. M. (2019). The influence of family structure on delinquent behavior. *Youth violence and juvenile justice*, 17,88-106. <https://doi.org/10.1177/1541204017727836>
- Corey, G., & Corey, M. S. (2016). Group psychotherapy. <https://doi.org/10.1037/14861-015>
- Dai, L., & Wang, L. (2015). Review of family functioning. *Open Journal of Social Sciences*, 3(12), 134-141. <http://dx.doi.org/10.4236/jss.2015.312014>
- Epstein, N. B., Baldwin, L. M., & Bishop, D. S. (1983). The McMaster family assessment device. *Journal of marital and family therapy*, 9,171-180. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1983.tb01497.x>
- Fadaei. (2016). The relationship between "lifestyle" and "meaning of life" in Alfred Adler's thought. *Journal of Lifestyle Research*, 3(2), 65-76. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24763101.1395.2.2.5.3> [Persian]

- Fallah, E., & Hojat, I. (2018). Family structure and housing Investigating the effect of family structure changes on houses' spatial organization. *Int. J. Architect. Eng. Urban Plan*, 28,149-162. <https://doi.org/10.22068/ijaup.28.2.149> [Persian]
- Hosseini Mehrabadi, H. S., & Abdi Zarrin, S. (2021). Prediction of Psychological Well-being and Social Responsibility in terms of Family Function And Identity Styles in Female Students of Qom University in The Academic Year of 2017-18. *Women Studies*, 12(35), 43-68. <https://doi.org/10.30465/ws.2021.27747.2803> . [Persian]
- Isanezhad, O., & Chahardoli, D. (2017). The effectiveness of the Adults and Children Together-Parents Raising Safe Kids Program in reducing behavioral and emotional problems among preschool children. *International journal of behavioral sciences*, 11,23-29. https://www.behavsci.ir/article_67968.html [Persian]
- Javidi, N. (2014). The effectiveness of emotion-focused couples therapy (EFCT) in improving marital satisfaction and family behavior control. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 3(3), 65-78. https://jac.scu.ac.ir/article_10673.html?lang=en%0DJavidi [Persian]
- Kim, E., Seo, J., Paik, H., & Sohn, S. (2020). The effectiveness of adlerian therapy for Hwa-Byung in middle-aged South Korean women. *The Counseling Psychologist*, 48(8), 1082-1108. DOI:10.1177/0011000020946799
- Moitra, T., Mukherjee, I., & Chatterjee, G. (2018). Parenting behavior and juvenile delinquency among low-income families. *Victims & Offenders*, 13(3), 336-348. <http://dx.doi.org/10.1080/15564886.2017.1323062>
- Mosavi, S. F. (2017). Dimensions of marital quality: Investigating the Predictors of marital interaction components and conflict resolution Styles. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 7, 81-100. <https://doi.org/10.22055/jac.2017.19783.1342> [Persian]
- Okorodudu, G. N. (2010). Influence of parenting styles on adolescent delinquency in delta central senatorial district. *Edo journal of counselling*, , 58-86. <https://doi.org/10.4314/ejc.v3i1.52682>
- Roghanchi, M., Jazayeri, R. S., Etemadi, O., Fatehizade, M., & Momeni, K. (2018). Effectiveness of Group Counseling based on Resiliency on Quality of Parent-Child Relationship and Family Functioning in Mother Headed Families. *Journal of Family research*, 13(3), 423-445. https://jfr.sbu.ac.ir/article_97584.html [Persian]
- Seyyed Moharrami, I., & Ghanbari, B. (2016). The effect of solution-focused group counseling on family function and marital satisfaction. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 5,23-40. <https://doi.org/10.22055/jac.2016.12587> [Persian]
- Sharabiani, A. A., & Mikaeili, N. (2019). The Role of Family Function in Predicting the Moral Identity of High School Boys with High-Risk Behaviors. *Bioethics*, 9(33), 31-40. <https://www.sid.ir/filesserver/jf/h4014713983303> [Persian]
- Shariat, A., Malekpour, M., & Ghamarani, A. (2015). The Effectiveness of Couple Communication Patterns Training on the Performance of Families with ADHD Children. *Psychology of Exceptional Individuals*, 5(17), 1-25. <https://doi.org/10.22054/jpe.2015.1457> [Persian]

- Shetty, S., & Hans, V. (2019). Education for skill development and women empowerment. *EPRA International Journal of Economic and Business Review*, 7. <https://ssrn.com/abstract=3348246>
- Smothers, M. K. (2020). Adler, Alfred. In *Encyclopedia of Psychology and Religion* (pp. 15-18). Springer. http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4614-6086-2_7
- Sweeney, T. J. (2009). Adlerian counseling and psychotherapy. *A Practitioner's Approach*, 5. <https://doi.org/10.4324/9780203886144>
- Taba, R. (2020). The Effectiveness of Adlerian Therapy in Improving the Quality of Life of Divorced Women. *Journal of Assessment and Research in Applied Counseling (JARAC)*, 2(4), 12-20. DOI:10.52547/jarcp.2.4.12 [Persian]
- Zarei, S., & Nejatyan, A. (2020). The effect of Adlerian group counseling on the hopelessness and anxiety of death in infertile women. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 7, 1-14. <http://dx.doi.org/10.52547/shenakht.7.1.1> [Persian]

Print ISSN: 2251-6654

Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Volume 14, Issue 2 - December 2024

10.22034/FCP.2026.141578.2239

اثربخشی مشاوره گروهی به روش آدلری بر عملکرد خانوادگی مادران با فرزندان در معرض خطر دبستان شهید امامی منطقه ۱۹ تهران

دریافت: ۱۴۰۳-۰۵-۱۵ پذیرش: ۱۴۰۳-۰۹-۱۴

کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
sana.pakniat@gmail.com

سنا پاک نیت

دانشیار گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
keshavarz1979@ut.ac.ir

حسین کشاورز افشار*

استادیار گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهیدبهشتی، تهران، ایران.

زهرآ جهانبخشی

چکیده

مشاوره گروهی آدلری نقش اساسی در عملکرد خانواده دارد. این پژوهش با هدف بررسی اثربخشی مشاوره‌ی گروهی آدلری بر عملکرد خانوادگی مادران با فرزندان در معرض خطر در یک طرح نیمه آزمایشی با پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری با گروه کنترل انجام گرفت. جامعه‌ی این پژوهش مادران دانش‌آموزان دختر در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ منطقه ۱۹ شهر تهران بود که ۲۸ مادر به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و در دو گروه آزمایش و کنترل به صورت تصادفی جایگزین شدند. شرکت‌کنندگان به پرسشنامه عملکرد خانواده ایشتاین (۱۹۸۳) در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری پاسخ دادند. شرکت‌کنندگان گروه آزمایش آموزش مشاوره‌ی گروهی مبتنی بر روش آدلری را در هشت جلسه‌ی ۹۰-۶۰ دقیقه‌ای دریافت کردند و گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل واریانس آمیخته با اندازه‌گیری مکرر در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ انجام شد. نتایج نشان داد که میانگین متغیر ارتباط در دو گروه مشاوره آدلری و کنترل با یکدیگر تفاوت معنی‌دار دارند ($P < 0.05$). اما برای متغیرهای عملکرد خانواده و ابعاد آن شامل حل مشکل، نقشها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار، تفاوت بین دو گروه معنادار نیست ($P > 0.05$). نتیجه دیگر حاکی از آن است که مشاوره‌ی گروهی مبتنی بر روش آدلری به طور معناداری منجر به بهبود مولفه نقش‌ها و عملکرد خانواده شده است و آمیزش عاطفی را به طور معناداری کاهش داده است. مشاوران و روان‌شناسان خانواده می‌توانند از نتایج این پژوهش جهت بهبود عملکرد خانواده استفاده نمایند.

کلیدواژه: مشاوره گروهی آدلری، عملکرد خانواده، در معرض خطر

مقدمه

خانواده کانونی شکل گرفته بر اساس پیمان مقدس ازدواج بوده و از اساسی ترین علل تاثیرگذار بر روابط و محیطی امن برای دستیابی به اهداف عالی انسانی است (Hosseini Mehrabadi & Abdi Zarrin, 2021). جامعه‌ی سالم، وابسته به ساختار خانواده‌ی سالم است؛ چرا که واحدهای خانواده هسته‌ی جامعه را تشکیل می‌دهند. خانواده واحد زیستی، اجتماعی و بنیادی در جامعه است که از افراد بزرگسال تشکیل شده است که با هم زندگی می‌کنند و در زمینه‌ی مراقبت و تربیت فرزندان (فرزندان زیستی و فرزند خوانده‌ها) با هم همکاری دارند. پر واضح است که چگونگی عملکرد خانواده، سلامت روانی، اجتماعی و اخلاقی اعضای خود را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در واقع، آنچه در درون خانواده جریان دارد، عامل مهمی در ایجاد و تداوم سلامت فرد و جامعه است (Fallah & Hojat, 2018). مطالعات زیادی بیانگر این است که اختلالات رفتاری و انحرافات افراد بیشتر ریشه در خانواده‌هایشان دارند. بنابراین نحوه‌ی عملکرد خانواده با سلامت روانی اعضا ارتباط دارد (Okorodudu, 2010). مقصود از عملکرد خانواده توان خانواده در هماهنگ شدن با تغییرات در طول زندگی، حل کردن تعارض‌ها و تضادها، هم‌بستگی بین اعضا و موفقیت در الگوهای انضباطی، رعایت حد و مرز بین افراد، اجرای اصول حاکم و مقررات برای نهاد با هدف حفاظت از کل سیستم خانواده می‌باشد (Seyyed Moharrami & Ghanbari, 2016).

عملکرد خانواده در هفت بُعد کنترل رفتار، آمیزش عاطفی، همراهی عاطفی، نقش‌ها، ارتباط، حل مشکل و عملکرد کلی مشخص شده است (Amente & Tefera, 2021). بنابراین، حل مشکل، توانایی خانواده برای حل مسأله به نحوی که ارتباط مؤثر بین اعضای خانواده ادامه داشته باشد؛ نقش‌ها، الگوهای تکراری از رفتارهاست که اعضای خانواده از طریق آن کنش خانواده را محقق می‌کنند؛ همراهی عاطفی، میزان توجه و دل مشغولی اعضای خانواده نسبت به یکدیگر است؛ ارتباط یعنی چگونگی تبادل اطلاعات اعضای خانواده با یکدیگر است؛ درگیری عاطفی میزان مشارکت اعضای خانواده را می‌سنجد؛ و کنترل رفتار الگویی که خانواده رفتار اجتماعی را از طریق آن اداره می‌کند و در موقعیت‌های مختلف برمی‌گزیند (Javidi, 2014). (Mosavi, 2017) در مطالعه‌ی دریافت که عملکرد خانوادگی قادر است توافق بین زوجین را به میزان بالایی و نگرش صمیمانه بین همسران را پیش‌بینی کند. (Sharabiani, 2019) (AMIRI et al., 2016) نیز در مطالعه‌ی نشان دادند که عملکرد خانواده بر هویت اخلاقی نوجوانان نیز تأثیر بسزایی دارد و عملکرد مناسب خانوادگی به میزان قابل توجهی هویت

اخلاقی نوجوانان را افزایش می‌دهد. همچنین، بین عملکرد خانواده با مسؤولیت پذیری و ارضای نیازهای روانی نوجوانان رابطه وجود دارد؛ یعنی، با اُفت عملکرد خانوادگی، خطر وقوع جدایی و اثرات مضر آن بر سلامت زندگی زوجین و حتی سلامت روان فرزندان دیده می‌شود (Dai & Wang, 2015). خانواده‌هایی با عملکرد نامناسب در مقایسه با خانواده‌هایی با عملکرد مناسب، امید به زندگی فرزندان در این خانواده‌ها بالاتر است. در خانواده‌هایی که نوجوانان آن‌ها به مراکز روان پزشکی مراجعه کرده‌اند، در کارکردهای خانواده مانند ابراز عواطف، حل مسأله و نقش‌های بین نوجوانان و والدین ناهماهنگی مشاهده شده است. بر این اساس می‌توان گفت، کودکانی که در خانواده‌های از هم پاشیده، منحرف، طلاق گرفته، سوء رفتار و همچنین کودکان رها شده که رشد جسمانی، عاطفی، روانی و اجتماعی و فرآیند اجتماعی شدن و رفاه آن‌ها در معرض آسیب است، زندگی می‌کنند در معرض خطر محسوب می‌شوند (Bahar Falamarzi, 2024).

یکی از راه‌های ارتقاء عملکرد خانوادگی آموزش است. آموزش در زندگی بشر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است چراکه آموزش، سازندگی، بهبود و تعالی را به همراه دارد (Shetty & Hans, 2019). از طرفی از پیشگامان برنامه‌های آموزشی روان‌شناختی، آلفرد آدلر است. دیدگاه آدلری بیشتر جنبه‌ی پیشگیرانه دارد (Corey & Corey, 2016). از نگاه آدلر، مشکلات روانی ناشی از احساس شدید حقارت است که از طریق یک روش دفاعی به سمتی سوق می‌یابد که زندگی با علاقه اجتماعی کمتری همراه باشد. درمان آدلری بر کمک به افراد تمرکز دارد تا شیوه‌ای از زندگی ایجاد کنند که با استفاده از ابزارهای جبرانی سازنده‌تر برای مقابله با احساس حقارت و تقویت علاقه اجتماعی مشخص شود (Smothers, 2020). آدلر بر اجتماعی بودن ذات انسان باور داشت و به همین دلیل به کار با مراجعان در قالب گروه علاقه‌مند بود. علاوه بر این، در دیدگاه آدلر، شیوه زندگی به‌عنوان راهنمای تمامی رفتارها و تجربیات انسان تلقی می‌شود. هدف از به‌کارگیری رویکرد آدلری، درک شیوه زندگی اعضای گروه و بررسی چگونگی تأثیر این درک بر کاربرد آن در زندگی کنونی است (fadaei, 2016). در پژوهشی (Amani et al., 2018) دریافتند که مشاوره‌ی گروهی آدلری در افزایش بی‌آلایشی زوجین و افزایش بخشایشگری میان فردی اعم از ارتباط دوباره و مهار خشم، مهار رنجش و درک واقع‌بینانه‌ی آن‌ها کارساز مؤثر است. در پژوهش دیگری امانی و همکاران (Amani et al., 2018) در زمینه‌ی اثربخشی مشاوره‌ی گروهی آدلری بر آشفتگی زناشویی و تعارض بین فردی در زوجین، دریافتند که این

رویکرد موجب کاهش آشفتگی زناشویی و کاهش تعارض های بین فردی زوجین شده است. (Zarei & Nejatyan, 2020) هم بر تأثیر مشاوره ی گروهی مبتنی بر رویکرد آدلری بر کاهش ناامیدی و اضطراب بیان کردند که این درمان برای پژوهشگران و مشاوران حوزه ی خانواده برای حل مشکلات ارتباطی خانوادگی و ارتباط والد و فرزندان کارساز است.

از این رو و با توجه به اینکه عملکرد خانوادگی بر شکل گیری افکار، عواطف و رفتار فرزندان تأثیر گذار است و عملکرد مثبت می تواند در جهت سلامت خانواده و در نهایت سلامت جامعه باشد و بر عکس عملکرد نادرست می تواند مخاطراتی را برای خانواده و جامعه به همراه داشته باشد، و دیدگاه آدلر بیشتر بر جنبه رشدی و پیشگیرانه تأکید دارد؛ مداخلات مبتنی بر نظریه آدلر کمک می کند تا افراد بتوانند هماهنگی لازم با مقاطع حساس دوران رشد و تغییرات زندگی خود را داشته باشند. جبران کافی احساس حقارت موجب سازگاری فعال با شرایطی می شود که نیاز به تلاش و امیدواری دارد، تلاش- هایی که با توجه به علاقه ی اجتماعی انجام می گیرند آدلر آن را تلاش های مفید نامیده است، چون نه تنها برای خود فرد مهم هستند بلکه برای دیگران هم مفید هستند. با توجه به رویکرد کل نگر و یکپارچه آدلری که در واقع مفاهیم نظریات مختلف را شامل می شود، پژوهش حاضر اثربخشی آن را در زمینه ی عملکرد خانوادگی مادران با فرزندان در معرض خطر بررسی نمود. بنابراین، این پژوهش با هدف بررسی اثربخشی مشاوره گروهی به روش آدلری بر عملکرد خانوادگی مادران با فرزندان در معرض خطر دبستان شهید امامی منطقه ۱۹ تهران بود.

روش

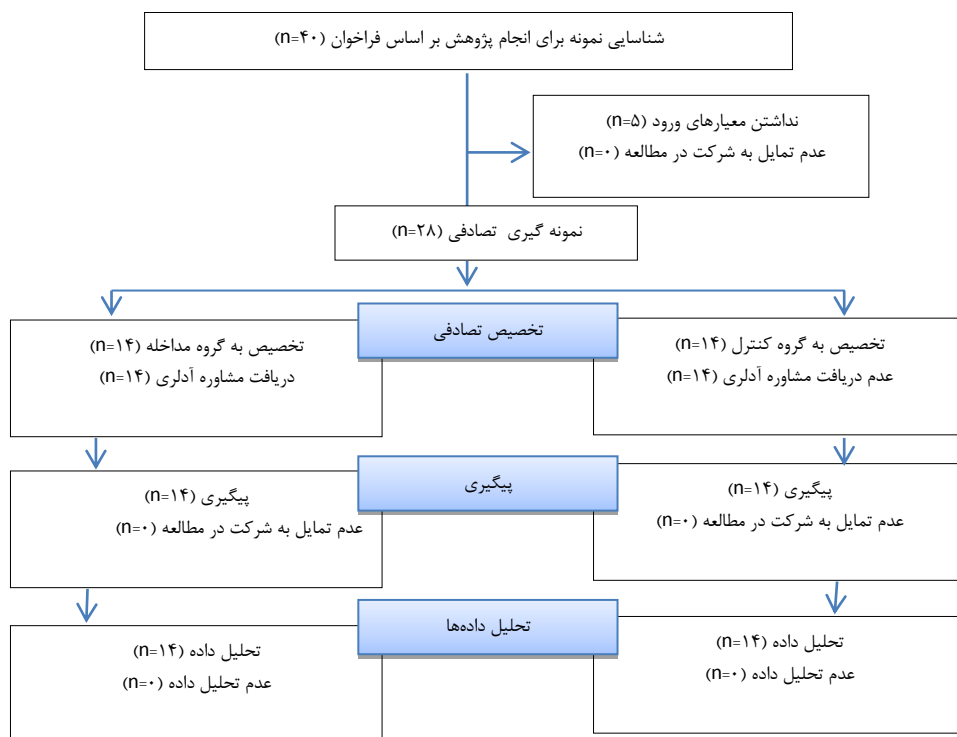
این پژوهش در قالب یک طرح نیمه آزمایشی با استفاده از پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری، همراه با گروه کنترل انجام شد. جامعه آماری پژوهش کلیه مادران دانش آموزان دبستان شهید امامی منطقه ۱۹ شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ که ۷۰۰ نفر بودند، می باشد و ۲۸ نفر به شیوه در دسترس انتخاب شده و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش (۱۴ نفر) و گروه کنترل (۱۴ نفر) جایگزین شدند. نمونه پژوهش، از روش نمونه گیری در دسترس، از بین مادران دانش آموزان دبستان شهید امامی منطقه ی ۱۹ تهران است. منظور از نمونه گیری در دسترس افرادی از جمعیت هدف هستند که در دسترس و مایل به شرکت در پژوهش هستند. این روش از نمونه گیری با پرسش از اعضای جامعه مورد علاقه بدست می آید که آیا در پژوهش شرکت می کنند یا خیر (Biabangard, 2010). شرکت مادران

دانش آموزان از طریق فراخوان برای این جلسات انجام شد و بر اساس ملاکهای ورود به پژوهش که شامل: (۱) سکونت در منطقه‌ی ۱۹ تهران، (۲) داشتن حداقل مدرک پایان دوره ابتدایی و (۳) آگاهی از پژوهش و رضایت برای شرکت در جلسات گروهی است، ۲۸ نفر به صورت در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی، ۱۴ نفر در گروه آزمایش و ۱۴ نفر در گروه کنترل قرار گرفتند. اعضای گروه آزمایش، هشت جلسه مشاوره گروهی آدلری را دریافت کردند و گروه کنترل در فهرست انتظار قرار گرفتند بود. معیارهای خروج در برگیرنده عدم حضور در نشست‌های گروهی یا بیش از دو بار غیب در نشست‌ها، دچار بودن به بیماری‌های خاص و مزمن، کامل نبودن پاسخ‌ها یا به پایان رساندن نیمه‌کاره پاسخ ابزارها، پاسخگو نبودن به ابزار در هر سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری بود. مشاوره‌ی گروهی مبتنی بر روش آدلری در هشت جلسه‌ی ۹۰-۶۰ دقیقه‌ای در طی هشت هفته متوالی انجام شد. دو ماه بعد از اتمام جلسات آموزش و اخذ پس‌آزمون، از آزمودنی‌های هر دو گروه پیگیری انجام شد. در ابتدا با هماهنگی مدیر دبستان شهید امامی، فراخوانی با موضوع برگزاری نشست‌های مشاوره‌ی گروهی در رابطه با عملکرد خانوادگی به استحضار مادران رسید و ۴۰ نفر داوطلب شرکت در پژوهش شدند. از بین ۴۰ نفر ۵ نفر شرایط ورود به پژوهش را بر اساس ملاک‌های تعیین شده نداشتند و از بین ۳۵ نفر که ملاک ورود به پژوهش را داشتند، ۲۸ نفر به صورت تصادفی از نوع در دسترس در دو گروه تخصیص یافتند. در این پژوهش ملاحظات اخلاقی شامل رعایت صداقت و امانت داری علمی، رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش، رعایت حق ناشناس ماندن آزمودنی‌ها و محرمانه نگه داشتن اطلاعات آن‌ها مورد توجه قرار گرفته است.

شکل ۱. نمودار کانسورت مطالعه

ابزارها

ابزار سنجش خانواده ۱: این پرسشنامه توسط ناتان بی. اپشتاین، لارنس ام. بالدوین، و دوان اس. بیشاپ در قالب ۶۰ سؤال طراحی شده و هدف آن ارزیابی عملکرد خانواده بر اساس الگوی مک‌مستر است. این الگو ویژگی‌های ساختاری، کارکردی، و تعاملی خانواده را مشخص کرده و شش بُعد از عملکرد خانواده را شامل می‌شود: حل مسئله، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، و کنترل رفتار. به همین دلیل، ابزار سنجش خانواده متناسب با این شش بُعد، از شش خرده‌مقیاس برای ارزیابی آن‌ها تشکیل شده و یک خرده‌مقیاس هفتم نیز برای سنجش عملکرد کلی خانواده در نظر گرفته شده است. یک مقیاس درجه بندی بالینی هم وجود دارد که مشاوران و روانشناسان از آن برای سنجش کارکرد خانواده استفاده می‌کنند. پایایی کل در پژوهش ۰/۹۳ بدست آمد که مقدار مطلوبی برای پایایی بشمار می‌رود. همچنین، میزان پایایی برای

عملکرد کلی، حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار به ترتیب مقادیر (۰/۷۷، ۰/۷۸، ۰/۶۵، ۰/۶۵، ۰/۷۰، ۰/۷۳، ۰/۰۷ و ۰/۰۷) می‌باشد (Sajjadi et al., 2016).

ضرایب آلفای کل مقیاس و خرده مقیاس‌های حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی، در پژوهش ثنایی و امینی (۲۰۰۰) به ترتیب ۰/۹۲، ۰/۰۶۱، ۰/۳۸، ۰/۷۲، ۰/۶۴، ۰/۶۵، ۰/۶۱ و ۰/۸۱ گزارش شده است. اگر خرده مقیاس عملکرد کلی را در تجزیه و تحلیل‌ها وارد نکنیم، دیگر خرده مقیاس‌های این ابزار از استقلال نسبی برخوردار هستند. همچنین ابزار سنجش خانواده دارای روایی پیش بین و همزمان است. به علاوه این ابزار با قدرت متمایز سازی اعضای خانواده‌ها، در هر هفت خرده مقیاس خود دارای روایی خوبی برای گروه‌های شناخته شده است. (Rajabi et al., 2013)

برای روایی مقیاس ارزیابی عملکرد خانواده از یک سوال کلی در طیف لیکرت ۷ درجه ای استفاده کردند. همبستگی بین نمره‌ی کل آزمون و سوال کلی ۰/۳۳ و سطح معنی داری آن ۰/۰۰۲ به دست آمد. رجعی و همکاران (۲۰۱۳) ضریب تنصیف این پرسشنامه را ۰/۷۱ و آلفای کرونباخ را ۰/۸۰ به دست آوردند.

شیوه‌ی اجرا پژوهش

در پژوهش حاضر محقق پس از تأیید ابزارهای اندازه‌گیری و دریافت مجوز برای اجرای کار، طبق برنامه و در فواصل زمانی مشخص به مدارس مراجعه کرده و به توزیع آن‌ها در میان مادران دانش‌آموزان اقدام گردید. در آغاز با هماهنگی با مدیر دبستان شهید امامی، فراخوانی با مضمون انجام یک پژوهش آزمایشی در برگزیده برگزاری نشستهای مشاوره گروهی در رابطه با عملکرد خانوادگی به استحضار مادران رسید. از میان افراد فراخوانده ۴۰ نفر آمادگی خود را برای شرکت همراه با رضایت آگاهانه در پژوهش نشان دادند. از این ۴۰ نفر، پس از انجام مصاحبه و کنترل معیارهای ورود و خروج ۲۸ نفر به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل جایگزین شدند. پس از آن با برگزاری یک نشست توجیهی برای آنان، پژوهشگر کار خود را در مدرسه آغاز کرد. کار گردآوری داده‌های پیش‌آزمون هر دو گروه نیز، از اواسط فروردین ۱۴۰۲ صورت گرفت. با بهره‌گیری از همکاری مدیر دبستان پس از توضیحات لازم در جمع اعضای هر دو گروه و پخش پرسشنامه‌ها در میان اعضا انجام گرفت. اصول روان‌سنجی، از جمله استانداردسازی شرایط برگزاری آزمون، و اصول اخلاقی، مانند حفظ محرمانگی اطلاعات و حریم خصوصی آزمودنی‌ها، رعایت شد. پس از برگزاری هشت جلسه ۹۰ دقیقه‌ای مشاوره گروهی برای گروه آزمایش، اعضای هر دو گروه در

پایان جلسه هشتم در پس آزمون شرکت کردند. در نهایت، تغییرات در هر دو گروه مقایسه شد و پیگیری نتایج در هر دو گروه پس از دو ماه انجام گرفت.

مداخله پژوهش

جلسات مشاوره گروهی آدلری بر پایه پروتکل تهیه شده توسط سلیمی بجمستانی (Salimi Bajestani, 2012)، تنظیم گردیده است. پژوهشگر پس از مطالعه منبع و کسب مهارت تحت نظر اساتید راهنما به اجرای آن اقدام نمود. در این پژوهش، تعداد جلسات ۸ جلسه در نظر گرفته شد که خلاصه این جلسات به شرح زیر است:

در **جلسه اول**، پژوهشگر به معرفی اعضای گروه پرداخت، زمینه‌ای برای آشنایی و تعامل اولیه فراهم کرد و اصول حاکم بر جلسات، از جمله رازداری و احترام متقابل، برای شرکت‌کنندگان تشریح گردید.

در **جلسه دوم**، دیدگاه آدلر درباره ماهیت انسان، اراده آزاد و مسئولیت‌پذیری معرفی شد. همچنین از اعضا خواسته شد تا در مورد خانواده خود بیندیشند و مسائل مهم خانوادگی را با گروه در میان بگذارند.

در **جلسه سوم**، مباحثی در خصوص افزایش خودآگاهی، تقویت مثبت‌اندیشی، امیدواری و توانایی افراد برای غلبه بر شرایط دشوار مطرح شد. شرکت‌کنندگان به تمرین دلگرم‌سازی و تصمیم‌گیری آگاهانه ترغیب شدند.

در **جلسه چهارم**، اعتقادات افراد درباره سبک زندگی مورد بررسی قرار گرفت. اعضا به بیان تجربیات خود درباره نحوه مواجهه با دشواری‌های زندگی، فرزندچندم بودن در خانواده و وضعیت اقتصادی خانوادگی پرداختند.

در **جلسه پنجم**، علاقه اجتماعی، مشارکت و همکاری با دیگران برای رسیدن به مشترکات جهانی مورد توجه قرار گرفت و بر برقراری ارتباط با اطرافیان و تقویت جمع‌گرایی تاکید شد.

در **جلسه ششم**، به بازبینی اشتباهات اساسی، تبادل نظر در مورد تفکرات افراطی، و تمرین همدلی و پرهیز از قضاوت‌های شتابان در جهت افزایش انسان دوستی و تعاون پرداخته شد.

در **جلسه هفتم**، تکالیف زندگی و چالش‌های مرتبط با آن مورد بحث قرار گرفت. اعضا به بیان اولویت‌های شخصی خود پرداختند و این اولویت‌ها در گروه تحلیل شد.

در **جلسه هشتم**، محتوای جلسات پیشین مرور شد و فرصت برای بازنگری بیش‌های کسب‌شده و به عمل در آوردن آنها فراهم گردید.

یافته‌ها

بعد از جمع آوری داده‌ها، نتایج در دوسطح آماری توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند. برای مقایسه تفاوت بین گروه‌ها در مراحل مختلف اندازه‌گیری، از تحلیل واریانس آمیخته با اندازه‌گیری مکرر در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ استفاده گردید. بر اساس توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌های گروه آزمایش و کنترل مشخص شد که اعضای گروه‌های مورد مطالعه، بر حسب میزان تحصیلات تفاوت معناداری وجود ندارد ($\chi^2 = 3/53, P = 0/62$). نتایج آزمون t گروه‌های مستقل نیز نشان داد که بین دو گروه از نظر سن تفاوت معناداری وجود ندارد ($t = 3/53, P = 0/62$).

همان‌طور که در جدول ۱ نشان داده شده است، میانگین نمرات آزمودنی‌های گروه‌های آزمایش و کنترل در متغیر عملکرد خانواده و ابعاد آن در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری تفاوت دارد.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیر عملکرد خانواده و ابعاد آن

در سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری

متغیر	گروه	پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیگیری	
		میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
حل مشکل	آزمایش	۱۰.۲۸	۳.۲۲	۹.۵۰	۲.۵۹	۹.۷۱	۲.۸۴
	کنترل	۱۱.۱۴	۲.۴۱	۱۱.۶۴	۲.۸۱	۱۲.۱۴	۲.۰۷
ارتباط	آزمایش	۱۱.۵۷	۳.۰۰۹	۱۲.۴۲	۳.۷۵	۱۱.۹۲	۳.۳۶
	کنترل	۱۳.۶۴	۲.۵۳	۱۴	۲۵.۷	۱۴.۴۲	۱.۶۵
نقش‌ها	آزمایش	۲۰.۶۴	۴.۷۰	۲۰.۱۴	۴.۸۸	۱۷.۹۲	۴.۰۲
	کنترل	۲۱.۷۸	۴.۰۰۳	۲۲.۱۴	۳.۹۳	۲۱.۵۰	۳.۴۸
همراهی عاطفی	آزمایش	۱۴.۶۴	۲.۰۶	۱۵	۳.۶۳	۱۴	۲.۲۵
	کنترل	۱۴.۲۸	۲.۸۴	۱۴.۷۸	۲.۷۵	۱۵.۹۲	۲.۵۵
آمیزش عاطفی	آزمایش	۱۹.۲۸	۵.۷۵	۱۶.۵۰	۵.۱۷	۱۷.۵۰	۳.۵۰
	کنترل	۱۹.۰۷	۴.۴۴	۱۷.۰۷	۳.۹۵	۱۹.۳۵	۳.۳۱
کنترل رفتار	آزمایش	۲۰.۵۰	۳.۹۹	۱۸.۵۰	۵.۴۴	۱۷.۵۰	۴.۲۷
	کنترل	۲۰.۰۷	۲.۸۴	۲۰.۷۱	۲.۵۲	۲۱.۱۴	۲.۱۷
عملکرد کلی خانواده	آزمایش	۲۷.۵۷	۶.۲۸	۲۷.۱۴	۶.۶۴	۲۵.۳۵	۴.۹۸
	کنترل	۲۷.۸۷	۴.۴۱	۲۹	۴.۷۷	۲۸.۶۴	۴.۲۸

در جدول ۲ نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنف ۱ معنادار نیست، بنابراین شرط توزیع طبیعی نمره‌ها برقرار است. نتایج آزمون لوین ۲ حاکی از همگنی واریانس‌های خطا در دو گروه است و نتایج آزمون موخلی ۳ نشان می‌دهد که شرط تساوی ماتریس‌های واریانس/کواریانس و مفروضه کرویت برای متغیر نقش‌ها، آمیزش عاطفی و عملکرد کلی خانواده برقرار نیست، بنابراین این از تصحیح گرین هاوس-گیسر ۴ برای متغیرهای مذکور استفاده شد. نتایج آماره ام‌باکس ۵ برای متغیرهای پژوهش معنادار است ($P < 0/05$).

جدول ۲. نتایج آزمون نرمال بودن، همگنی واریانس‌ها، کرویت موخلی و ام باکس

متغیر	پیش آزمون کولموگروف-اسمیرنف		همگنی واریانس‌ها		W موخلی	سطح معناداری	سطح معناداری	گرین هاوس گیسر	ام باکس	سطح معناداری
	سطح معناداری	سطح معناداری	F لوین	سطح معناداری						
حل مشکل	۰.۰۸	۰.۲۰	۱.۲۴	۰.۲۸	۰.۹۴	۰.۴۴	۰.۴۴	۰.۹۴	۲۰.۶۸	۰.۰۰۶
ارتباط	۰.۱۴	۰.۱۷	۰.۹۵	۰.۳۴	۰.۸۹	۰.۲۴	۰.۲۴	۰.۹۰	۲۷.۴۷	< ۰.۰۰۱
نقش‌ها	۰.۱۱	۰.۲۰	۰.۳۳	۰.۵۷	۰.۵۸	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۷۰	۲۰.۶۴	۰.۰۰۶
همراهی عاطفی	۰.۱۶	۰.۰۵۲	۲.۳۷	۰.۱۳	۰.۹۶	۰.۶۶	۰.۶۶	۰.۹۶	۲۳.۲۰	۰.۰۰۳
آمیزش عاطفی	۰.۰۸	۰.۲۰	۱.۴۵	۰.۲۴	۰.۷۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۷۷	۳۰.۱۰	< ۰.۰۰۱
کنترل رفتار	۰.۰۸	۰.۲۰	۱.۷۸	۰.۱۹	۰.۹۱	۰.۳۱	۰.۳۱	۰.۹۱	۲۷.۴۴	< ۰.۰۰۱
عملکرد کلی خانواده	۰.۱۲	۰.۲۰	۳.۰۰۲	۰.۰۹	۰.۶۸	۰.۰۹	۰.۰۹	۰.۷۶	۳۴.۱۱	< ۰.۰۰۱

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که اثر درون گروهی نمره‌ی نقش‌ها ($F = ۳/۹۰, p = ۰/۰۴$)؛ آمیزش عاطفی ($F = ۹/۳۱, p < ۰/۰۰۱$)؛ و عملکرد کلی خانواده ($F = ۱۰/۹, p < ۰/۰۰۱$)؛ در مراحل پیش آزمون، پس آزمون و پیگیری معنادار است. در جدول ۳ نتایج آزمون تعقیبی بنفونی برای مقایسه جفتی میانگین در مراحل سه گانه نقش‌ها، آمیزش عاطفی و عملکرد کلی خانواده نشان داده شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل واریانس با اندازه گیری مکرر (اثر درون آزمودنی‌ها) در متغیر عملکرد خانواده و ابعاد آن

متغیر	منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	مجذور اتا (η^2)	توان آزمون
حل مشکل	مرحله	۱.۸۱	۲	۰.۹۰	۰.۵۲	۰.۶۰	۰.۲۰	۰.۱۳
	مرحله × گروه	۹.۸۱	۲	۴.۹۰	۲.۸۰	۰.۰۸	۰.۱۰	۰.۵۳
ارتباط	مرحله	۳.۷۳	۲	۱.۸۶	۰.۸۲	۰.۴۴	۰.۰۳	۰.۱۸
	مرحله × گروه	۳.۲۱	۲	۱.۶۵	۰.۷۳	۰.۴۸	۰.۰۲	۰.۱۶
نقش‌ها	مرحله	۴۰.۰۹	۱.۴۱	۲۸.۴۰	۳.۹۰	۰.۰۴	۰.۱۳	۰.۵۷
	مرحله × گروه	۲۱.۲۳	۱.۴۱	۱۵.۰۴	۲.۰۷	۰.۱۵	۰.۰۷	۰.۳۳

¹ Kolmogorov-Smirnov

² Levene's Test for Equality of Variances

³ Mauchly's Test of Sphericity

⁴ Greenhouse-Geisser

⁵ Box's Test of Equality of Covariance Matrices

۰.۱۵	۰.۰۲	۰.۵۱	۰.۶۸	۲.۰۴	۲	۴.۰۹	مرحله	همراهی عاطفی
۰.۶۶	۰.۱۲	۰.۰۲	۳.۸۱	۱۱.۴۷	۲	۲۲.۹۵	مرحله × گروه	
۰.۹۳	۰.۲۶	۰.۰۰۱	۹.۳۱	۵۳.۸۱	۱.۵۵	۸۳.۸۸	مرحله	آمیزش عاطفی
۰.۲۹	۰.۰۶	۰.۲۰	۱.۷۰	۹.۸۲	۱.۵۵	۱۵.۳۱	مرحله × گروه	
۰.۲۹	۰.۰۵	۰.۲۴	۱.۴۴	۶.۸۶	۲	۱۳.۷۳	مرحله	کنترل رفتار
۰.۸۷	۰.۱۹	۰.۰۰۴	۶.۲۶	۲۹.۸۶	۲	۵۹.۷۳	مرحله × گروه	
۰.۱۶	۰.۰۳	۰.۴۰	۰.۸۵	۱۰.۹۵	۱.۵۲	۱۶.۶۶	مرحله	عملکرد کلی
۰.۲۸	۰.۰۵	۰.۲۱	۱.۶۱	۲۰.۷۱	۱.۵۲	۳۱.۵۲	مرحله × گروه	خانواده

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که بین میانگین نمرات متغیر نقش‌ها در مراحل پیش‌آزمون و پیگیری و پس‌آزمون و پیگیری تفاوت وجود دارد، به این معنی که نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون بیشتر از پیگیری هستند. در متغیر آمیزش عاطفی بین نمره پیش‌آزمون و پیگیری تفاوت وجود دارد، بدین معنی که نمره پیش‌آزمون کمتر از نمره پیگیری است. در عملکرد خانواده در مراحل پیش‌آزمون و پیگیری و پس‌آزمون و پیگیری تفاوت وجود دارد، به این معنی که نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون بیشتر از پیگیری هستند.

جدول ۴. نتایج آزمون تعقیبی بنفونی در مراحل سه‌گانه متغیرهای نقش‌ها، آمیزش عاطفی و

عملکرد کلی خانواده در گروه آزمایش

متغیر	(i)	(ii)	تفاوت میانگین	خطای معیار	سطح معناداری
نقش‌ها	پیش‌آزمون و پس‌آزمون	۱.۴۷	-	۱.۰۲۳	۰.۵۲
	پیش‌آزمون و پیگیری	۲.۷۳		۱.۰۶۲	۰.۰۴
	پس‌آزمون و پیگیری	۱.۲۷		۰.۴۱	۰.۰۲
آمیزش عاطفی	پیش‌آزمون و پس‌آزمون	۰.۹۳	-	۱.۳۵	۰.۵۰
	پیش‌آزمون و پیگیری	۲.۰۷	-	۱.۱۶	۰.۰۴
	پس‌آزمون و پیگیری	۱.۱۳	-	۰.۵۸	۰.۰۷
عملکرد کلی خانواده	پیش‌آزمون و پس‌آزمون	۱.۱۳		۱.۰۷	۰.۳۱
	پیش‌آزمون و پیگیری	۴.۳۳		۰.۱۰	< ۰.۰۰۱
	پس‌آزمون و پیگیری	۳.۲۰		۰.۶۳	< ۰.۰۰۱

برای بررسی تفاوت‌های بین متغیرهای عملکرد خانواده و ابعاد آن شامل حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار در دو گروه مشاوره آدلری و کنترل، نتایج تحلیل واریانس بین‌گروهی که در جدول ۵ آمده است، نشان می‌دهد که تنها میانگین متغیر ارتباط در دو گروه مشاوره آدلری و کنترل تفاوت معنی‌دار داشته است ($P < 0/05$). اما برای سایر متغیرهای عملکرد خانواده و ابعاد آن شامل حل مشکل، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار، تفاوت بین دو گروه معنادار نبوده است ($P > 0/05$).

جدول ۵. نتایج آزمون معنی‌داری بین گروهی در گروه‌های مشاوره آدلری

و کنترل برای متغیر عملکرد خانواده

متغیر	منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	مجذور اتا (η ²)
حل مشکل	عرض از مبدأ	۹۶۸۵.۷۶	۱	۹۶۸۵.۷۶	۵۳۴.۸۸	۰.۰۰۰	۰.۹۵
	گروه	۶۸.۷۶	۱	۶۸.۷۶	۳.۷۹	۰.۰۶	۰.۱۲
	خطا	۴۷۰.۸۱	۲۶	۱۸.۱۰			
ارتباط	عرض از مبدأ	۱۴۳۰۰.۱۹	۱	۱۴۳۰۰.۱۹	۶۹۴.۸۳	۰.۰۰۰	۰.۹۶
	گروه	۸۰.۰۴	۱	۸۰.۰۴	۳.۸۸	۰.۰۵	۰.۱۳
	خطا	۵۳۵.۰۹	۲۶	۲۰.۵۸			
نقش‌ها	عرض از مبدأ	۳۵۹۶۰.۰۴	۱	۳۵۹۶۰.۰۴	۸۴۳.۲۴	۰.۰۰۰	۰.۹۷
	گروه	۱۰۵.۱۹	۱	۱۰۵.۱۹	۲.۴۶	۰.۱۲	۰.۰۸
	خطا	۱۱۰۸.۷۶	۲۶	۴۲.۶۴			
همراهی عاطفی	عرض از مبدأ	۱۸۳۳۴.۲۹	۱	۱۸۳۳۴.۲۹	۱۱۲۱.۴۳	۰.۰۰۰	۰.۹۷
	گروه	۴.۲۹	۱	۴.۲۹	۰.۲۶	۰.۶۱	۰.۰۱
	خطا	۴۲۵.۰۷	۲۶	۱۶.۳۴			
آمیزش عاطفی	عرض از مبدأ	۲۷۶۱۳.۴۴	۱	۲۷۶۱۳.۴۴	۵۴۹.۴۰	۰.۰۰۰	۰.۹۵
	گروه	۱۱.۴۴	۱	۱۱.۴۴	۰.۲۲	۰.۶۳	۰.۰۰۹
	خطا	۱۳۰۶.۷۸	۲۶	۵۰.۲۶			
کنترل رفتار	عرض از مبدأ	۳۲۷۲۵.۷۶	۱	۳۲۷۲۵.۷۶	۱۰۲۲.۵۰	۰.۰۰۰	۰.۹۷
	گروه	۶۸.۷۶	۱	۶۸.۷۶	۲.۱۴	۰.۱۵	۰.۰۷
	خطا	۸۳۲.۱۴	۲۶	۳۲			
عملکرد کلی خانواده	عرض از مبدأ	۶۳۹۶۵.۷۶	۱	۶۳۹۶۵.۷۶	۹۷۳.۲۵	۰.۰۰۰	۰.۹۷
	گروه	۶۸.۷۶	۱	۶۸.۷۶	۱.۰۴	۰.۳۱	۰.۰۳
	خطا	۱۷۰۸.۸۱	۲۶	۶۵.۷۲			

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مشاوره گروهی آدلری توانسته است به بهبود عملکرد نقش‌ها کمک کند. یافته‌های حاصل از تحلیل‌های این پژوهش با نتایج پژوهش (Fallah & Hojat, 2018) و شریعت و همکاران (Shariat et al., 2015) مطابقت دارد. نقش‌های خانوادگی الگوهای تکراری رفتارهایی هستند که اعضای خانواده برای برآوردن نیازها و تحقق عملکرد خانواده به شکلی رضایت‌بخش اجرا می‌کنند. طبق نظر آدلر، انسان در عین حال که از نظر طبیعت حقیر و زبون است، دارای ویژگی‌هایی از قبیل خلاق بودن، انتخابگری، مسئول بودن و در حال شدن است و این احساس حقارت در خود آگاهی فرد همیشگی بوده و به عنوان محرک عمل می‌کند که انسان را به کشف شیوه‌ها و روش‌های بهتر جهت سازگاری با محیط سوق می‌دهد و انسان را در مسیر پیشروی به سمت جلو وامی‌دارد. طبق نظر آدلر، انسان دارای ویژگی‌هایی از قبیل خلاق بودن، انتخابگری، مسئول بودن و در حال شدن است و این احساس حقارت در خود آگاهی

فرد همیشگی بوده و به عنوان محرک عمل می‌کند که انسان را به کشف شیوه‌ها و روش‌های بهتر جهت سازگاری با محیط سوق می‌دهد و انسان را در مسیر پیشروی به سمت جلو وامی‌دارد. رویکرد آدلری یک رویکرد عملی است که به افراد اجازه می‌دهد عقاید خویش را مورد بررسی قرار داده و در صورت لزوم آنها را تغییر دهد و در جهت تغییر قدم بگذارد. رویکرد آدلر براساس یک الگوی رشدی است، زیرا سرنوشت ما از قبل تعیین نشده و متغیر است و ما همیشه در فرآیند و مسیر "شدن" هستیم. آدلر انسانها را آفریننده و آفریده زندگی خودشان می‌داند؛ یعنی انسانها سبک زندگی منحصر به فردی را به وجود می‌آورند که هم حرکت به سمت هدف‌های انتخاب شده آنهاست و هم جلوه این هدف‌هاست (Corey & Corey, 2016). آدلری‌ها به طور کلی کار خود را فرآیند آموزشی قلمداد می‌کنند، یعنی کمک به افراد برای یادگیری شیوه‌های بهتر برای مقابله با چالش‌های مربوط به تکالیف زندگی، ارائه جهت و مسیر، کمک به افراد برای تغییر ایده‌ها و عقاید اشتباهشان و تشویق و ترغیب آنهایی که ناامید هستند. می‌توان گفت دیدن آینده روشن می‌تواند قدرت تحمل مشکلات را در زنان افزایش بدهد و تلاش آنها را برای دستیابی به اهداف، چند برابر می‌کند؛ یادآوری تجارب و اتفاقات خوب گذشته و دریافت بازخورد از اعضای گروه، از موثرترین مراحل روش در بهبود عملکرد خانوادگی بوده است (Taba, 2020). در مشاوره گروهی آدلری سعی بر آن شد که به آموزش مهارت‌های بهتر زندگی در ارتقاء عملکرد خانوادگی این زنان، مانند همخوان بودن پیام‌های کلامی و غیر کلامی و درک آن، نظم دهی به هیجان‌ها، قاطعیت در ارتباط پرداخته شود.

از نظر کوری، ما می‌توانیم با بازنگری‌های مناسب، آگاهانه سبک زندگی تازه‌ای را به وجود آوریم. در این پژوهش تلاش گردید تا با شرکت در جلسات مشاوره گروهی آدلری، نحوه استفاده و تقویت کردن بخش بالغ شخصیت به افراد آموزش داده شود و بدین ترتیب انتظار می‌رود بتوانند نقش‌های خود را بهتر اجرا کرده و در جهت تغییر آن پیشروی کنند. مشاوره گروهی آدلری با تاکید بر آموزش در گروه‌درمانی می‌تواند در مهار رنجش و دشواری شرایط زندگی مادران اثربخش باشد (Zarei & Nejatyan, 2020).

نتیجه‌ی دیگر این تحقیق نیز بیانگر این است که مشاوره گروهی آدلری توانسته است در آمیزش عاطفی مؤثر باشد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های روغنجی و همکاران (Roghanchi et al., 2018) مطابقت و همخوانی دارد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که آمیزش عاطفی میزان علاقه و ارزشی که خانواده برای علایق اعضای خانواده نشان می‌دهد، است. در تبیین دیگری می‌توان گفت یکی از اهدافی که در مشاوره گروهی آدلری دنبال می‌شود این است که گروه به صورت رابطه تعاملی تشکیل و حفظ می‌شود، رابطه تعاملی که بیشتر درمانی است همراه با پذیرش و احترام متقابل می‌باشد. مردم دارای ظرفیت همزیستی و برقراری ارتباط هستند و در واقع منطبق زندگی اجتماعی ایجاب می‌کند که اینگونه زندگی کنیم. هیچ چیزی به اندازه فرآیند و پویایی های گروهی نمی‌تواند احساس اشتراک/علاقه اجتماعی یک فرد را مورد بررسی قرار دهد. احساس بهزیستی، علاقه به دیگران، آمادگی برای تماس با انسانها و تعاملات اجتماعی، همه در جلسه مشاوره به چالش کشیده می‌شوند. در گروه ها، بیشتر تماس‌های افراد و تعاملاتشان، اعتماد به نفس و یا تردید، شجاعت یا کناره گیری، اشتیاق برای خطرات معقول و نیاز به ایمنی را نشان می‌دهد. افراد، در گروه هم کشف می‌کنند که چه کسی هستند و هم خود را می‌آفرینند و در ضمن مشکلات زندگی در گروه نمایان می‌شوند. و به جز در مواردی که مراجعان به شدت گم گشته هستند (Corey & Corey, 2016). یکی از موضوعات مورد توجه در این پژوهش، تعریف و شناسایی تکالیف زندگی بود که یکی از مهم ترین جنبه‌های آن روابط اجتماعی محسوب می‌شود. اعضای گروه، در طول مشاوره گروهی آدلری، با بهره‌گیری از بینش نسبت به رویدادها و دریافت بازخورد از دیگر اعضای گروه و همچنین با استفاده از فونونی مانند خودشناسی و درک اهداف خیالی خود، توانستند پیامدهای اقداماتی را که قصد انجام آن‌ها را داشتند، بهتر بشناسند. این فرآیند به آن‌ها امکان داد تا با به‌کارگیری تکنیک "ایست ذهنی"، بدون احساس گناه، رفتارهای غیرمنطقی خود را کاهش دهند. آدلر انسان را از آن جهت اجتماعی می‌داند که طی آن علایق اجتماعی، انسان را برمی‌انگیزاند. ما از بدو تولد و کودکی برای ادامه‌ی زندگی به دیگران وابسته هستیم، تا دوران بزرگسالی که کارکرد ما تکمیل شود، باید بدانیم که نیاز به همکاری با دیگران داریم و می‌توان هر کنشی را از منظر اجتماعی بررسی کرد. آدلر معتقد است که بهزیستی انسان ریشه در یک احساس اشتراک و تحقق بخشیدن به علاقه اجتماعی و همچنین خودگردانی دارد. مشاوره گروهی آدلری، با تقویت علاقه اجتماعی می‌تواند به کاهش نشانگان افسردگی و اضطراب و در نهایت بهزیستی روانی کمک کند (Kim et al., 2020). مشاوره گروهی و روان‌درمانی گروهی، فضای شخصی را به هم می‌ریزد و با کناره جویی از افراد مخالفت می‌کند و نیز مشکلات فردی را به نگرانی‌های مشترک تغییر شکل می‌دهد. مشاوره گروهی، برای یافتن و تعقیب یک معنا در زندگی، باید منجر به عمل، تجربه و فعالیت بشود. برای آنکه در یک گروه

یادگیری اتفاق بیفتد، مشارکت ضروری است. بدون مشارکت اعضا در گروه، درمانی رخ نمی‌دهد (Sweeney, 2009).

همچنین یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که میانگین متغیر ارتباط در دو گروه مشاوره آدلری و کنترل با یکدیگر تفاوت معنی‌دار دارند. پیش از این عیسی نژاد و چاردالی (۲۰۱۷) (Isanezhad & Chahardoli, 2017) و زارعی و نجاتیان (۲۰۲۰) (Zarei & Nejatyan, 2020) دریافتند که بکارگیری مداخله گروهی مبتنی بر رویکرد آدلر، در کاهش تعارض و کنترل هیجانات، افزایش جهت‌گیری فرهنگی، و بهبود الگوهای ارتباطی زنان نابارور مؤثر بوده است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که یکی از جوانب اساسی تعاملات انسانی، چگونگی برقراری ارتباط مؤثر فرد با دیگران است. ارتباط شیوه‌ای است که زوجین و خانواده‌ها از طریق آن به مبادله‌ی اطلاعات و تعامل عاطفی می‌پردازند. خانواده‌هایی که در آن‌ها ارتباطات میان اعضای خانواده صمیمی و سازگارانه نباشد و در آن نقش‌ها و مسئولیت‌ها تقسیم نشده باشد و یا ارتباطات برپایه پذیرش و درک متقابل نباشد، و عملکرد مناسب و بهنجاری نداشته باشد، سبب می‌شود اعضای آن از خانواده دور شوند (Boccio & Beaver, 2019). از طرفی افرادی که روابط خانوادگی ساختار یافته تری دارند، تعامل سازنده‌ای با سایر اعضای خانواده دارند، در محیط اجتماعی حضور پررنگ تری دارند و به دیگران علاقه‌مند هستند، احتمال کمتری دارد مرتکاب اعمال خطرناک شوند (Moitra et al., 2018). یکی از اهدافی که در مشاوره گروهی آدلری دنبال می‌شود این است که گروه به صورت رابطه تعاملی تشکیل و حفظ می‌شود، رابطه تعاملی که بیشتر درمانی است همراه با پذیرش و احترام متقابل می‌باشد. مردم دارای ظرفیت هم‌زیستی و برقراری ارتباط هستند و در واقع منطق زندگی اجتماعی ایجاب می‌کند که اینگونه زندگی کنیم (Corey & Corey, 2016).

در ادامه سایر یافته‌ها نشان می‌دهد که در حل مشکل و عملکرد کلی تفاوت معناداری وجود نداشته است. همانگونه که [Epstein et al., 1983] بیان کردند مدل عملکرد خانواده بر اساس پنج مفهوم اساسی نظریه سیستم‌ها بنا شده است: ۱- مرتبط بودن بخش‌های مختلف خانواده به یکدیگر؛ ۲- نمی‌توان یک بخش را جدای از بقیه‌ی نظام در نظر گرفت؛ ۳- نمی‌توان با فهمیدن فقط یک بخش عملکرد خانواده را به شکل کامل درک کرد؛ ۴- رفتار اعضای خانواده توسط عوامل مهمی مانند ساختار و سازمان خانواده تعیین می‌شوند؛ ۵- رفتار اعضای خانواده توسط الگوی تبادلی نظام خانواده شکل می‌گیرد.

همانطور که اشاره شد عملکرد خانواده بر اساس نظریه‌ی سیستم‌ها بنا شده است. به عبارتی نمی‌توان یک عضو را به تنهایی در نظر گرفت و جدای از بقیه سیستم بررسی کرد. در واقع بخش‌های مختلف به یکدیگر مرتبط هستند و نمی‌توان یک عضو را جدای از بقیه سیستم در نظر گرفت. بنابراین بنظر می‌رسد تغییر در کل سیستم نیازمند تغییر در تمام اعضای سیستم می‌باشد.

همچنین همانطور که آدلر اشاره کرده است سبک زندگی از تعامل‌های اجتماعی سال‌های اولیه زندگی آموخته می‌شود. سبک زندگی در ۴ یا ۵ سال اول زندگی آنچنان محکم شکل می‌گیرد که بعداً تغییر دادن آن مشکل بنظر می‌رسد. در واقع از دیدگاه آدلر، هر فرد با اراده و انتخاب خویش، بهترین سبک زندگی را برای خود برمی‌گزیند و هنگامی که این سبک پذیرفته شد، در طول زندگی تغییر نمی‌کند و منش بنیادین ما را شکل می‌دهد. سبک زندگی مهم ترین عقاید، طرح‌ها و نمونه‌های عاداتی رفتار، هوی و هوس‌ها، هدف-های طویل‌المدت، تعیین شرایط اجتماعی و یا شخصی است که برای تأمین امنیت خاطر فرد لازم است. سبک زندگی فرضیاتی است که در آن نحوه تفکر، احساسات، ادراکات، رؤیاهای و غیره مطرح هستند. سبک زندگی هدف فرد، خودپنداره، احساسات فرد نسبت به دیگران و نگرش نسبت به دنیا را شامل می‌شود. با توجه دیدگاه آدلر در مورد سبک زندگی می‌توان اینگونه تبیین کرد که تغییر در سبک زندگی فرد دشوار بنظر می‌رسد زیرا در طول سال‌های اولیه زندگی فرد شکل می‌گیرد و در واقع تغییر آن نیازمند مدت زمان بیشتری می‌باشد.

یافته‌های تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر تأثیر اصلی سه سطح پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری و تعامل مراحل ارزیابی و عضویت در گروه آزمایش و کنترل برای عملکرد خانواده و ابعاد آن شامل: حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار را نشان می‌دهد. متغیرهای نقش‌ها و آمیزش عاطفی معنادار است و همچنین نتایج تحلیل واریانس بین گروهی نشان می‌دهد که میانگین متغیر ارتباط در دو گروه مشاوره آدلری و کنترل با یکدیگر تفاوت معنی‌دار دارند. بدین معنی که با در نظر گرفتن عضویت افراد در گروه مشاوره آدلری و کنترل در سه مرحله ارزیابی تفاوت معنی‌داری مشاهده می‌شود و این امر حاکی از تفاوت بین گروه مشاوره آدلری و گروه کنترل است.

با توجه به پژوهش انجام شده می‌توان این چنین نتیجه گرفت همانطور که در پس‌آزمون و سپس در پیگیری ابعاد عملکرد خانواده با گذشت زمان بهبود پیدا کرده است، بهبود نیاز به زمان بیشتری دارد و برای سنجش عملکرد خانواده و ابعاد آن باید کل سیستم را در نظر بگیریم.

محدودیت‌های پژوهش

از جمله محدودیت‌های این پژوهش عدم بررسی در گروه پدران بود؛ این امر می‌تواند در نتایج، نقش داشته باشد. از دیگر محدودیت‌های این پژوهش، نمونه‌ی پژوهشی است؛ نمونه‌ی پژوهش حاضر مادران ساکن در منطقه ۱۹ تهران بوده است و تعمیم آن به جامعه احتیاط لازم را به همراه دارد.

پیشنهاد‌های پژوهشی و کاربردی

برای ارتقاء پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود، در گروه پدران نیز اثربخشی مشاوره گروهی آدلر مورد بررسی قرار داده شود و مشاوره گروهی آدلری در مناطق دیگر نیز بررسی شده و به اثربخشی آن پرداخته شود. با توجه به یافته‌های پژوهش که نشان داد مشاوره گروهی آدلری بر عملکرد خانواده تأثیر دارد، لذا به مشاوران و روانشناسان پیشنهاد می‌شود که از جلسات مشاوره‌ی فردی یا گروهی به خصوص در مناطقی که افراد در معرض خطر هستند، استفاده نمایند و جلسات آموزش خانواده بصورت کارگاه‌های آموزشی در مدارس برای والدین برگزار گردد.

اخلاق پژوهش

به دلیل اینکه این پژوهش از نوع پژوهش‌های مداخله‌ای است، برای پژوهش حاضر کد اخلاق به شناسه IR.UT.PSYEDU.REC.1398.020 از کمیته اخلاق دانشگاه تهران دریافت شد. در این پژوهش علاوه بر نوشتن راهنما در ابتدای پرسشنامه، در اجرای پژوهش هدف از اجرا به‌روشنی برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد؛ همچنین به آنان اطمینان داده شد که یافته‌های آنان محرمانه است و در مقاله‌ای بدون ذکر اطلاعات شخصی آن‌ها به چاپ خواهد رسید. سپس شرکت‌کنندگان فرم رضایت از شرکت در پژوهش را تکمیل کردند. علاوه بر این در تمام متن مقاله امانت‌داری در استفاده از منابع داخلی و خارجی و دقت در استناددهی رعایت شده است.

منابع مالی

این مطالعه با هزینه شخصی پژوهشگران انجام گرفته و در هیچ‌یک از مراحل انجام این پژوهش هیچ‌گونه منابع مالی دریافت نشده است.

دسترسی به مواد و داده‌ها

داده‌ها محرمانه بوده و نتایج آن در اختیار هیچ‌کسی قرار نخواهد گرفت.

تأیید اخلاقی و رضایت مشارکت‌کنندگان

در این مطالعه، علاوه بر نوشتن راهنما در ابتدای پرسشنامه، هدف از پژوهش برای شرکت‌کنندگان در پژوهش توضیح داده شده است. سپس آن‌ها فرم رضایت از شرکت در پژوهش را تکمیل کردند.

رضایت برای انتشار

نویسنده برای انتشار این مقاله رضایت کامل دارد.

تصریح درباره تعارض منافع

این پژوهش با منافع شخص یا سازمانی منافات ندارد.

سپاسگزاری

بدین وسیله از همه مادران شرکت کننده در این پژوهش تشکر می کنیم.

References

- Amani, A., Hadi, M., & Yoosefi, N. (2018). The Effectiveness of Adlerian Group Counseling on Marital Disturbance and Interpersonal Conflict of Couples. *Binnaual Journal of Applied Counseling*, 8(2), 73-92. <https://doi.org/10.22055/jac.2019.27094.1622> [Persian]
- Amente, T., & Tefera, B. (2021). Exploring the Factor Structure and Psychometric Properties of the Affan Oromo Version Family Assessment Device (FAD) in Ethiopia. *The Ethiopian Journal of Education*, 41(2), 37-83. <https://www.ajol.info/index.php/ejed/article/view/224473>
- AMIRI, S., SHARIFI, F., & GHASEMI, V. (2016). Predicting adolescents' moral identity from family function. <http://dx.doi.org/10.5958/0976-5506.2016.00058.9> [Persian]
- Bahar Falamarzi, A. R. (2024). Criminal Protection of Children and Adolescents at Risk in the Laws of Iran and Lebanon. *Fares Law Research*, 7(21), 107-120.
- Biabangard, I. (2010). Research methods in psychology and educational sciences. *Tehran: Douran Publishers, 2010*. [10.22034/lc.2024.468938.1518](https://doi.org/10.22034/lc.2024.468938.1518) [Persian]
- Biabangard, I. (2010). Research methods in psychology and educational sciences. *Tehran: Douran Publishers, 2010*. <https://www.adinehbook.com/product/6006208571> [Persian]
- Boccio, C. M., & Beaver, K. M. (2019). The influence of family structure on delinquent behavior. *Youth violence and juvenile justice*, 17(1), 88-106. <https://doi.org/10.1177/154120401772783>
- Corey, G., & Corey, M. S. (2016). Group psychotherapy. <https://doi.org/10.1037/14861-015>
- Dai, L., & Wang, L. (2015). Review of family functioning. *Open Journal of Social Sciences*, 3(12), 134-141. <http://dx.doi.org/10.4236/jss.2015.312014>
- Epstein, N. B., Baldwin, L. M., & Bishop, D. S. (1983). The McMaster family assessment device. *Journal of marital and family therapy*, 9(2), 171-180. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1983.tb01497.x>
- Fadaei. (2016). The relationship between "lifestyle" and "meaning of life" in Alfred Adler's thought. *Journal of Lifestyle Research*, 3(2), 65-76. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.24763101.1395.2.2.5.3> [Persian]

- Fallah, E., & Hojat, I. (2018). Family structure and housing Investigating the effect of family structure changes on houses' spatial organization. *Int. J. Architect. Eng. Urban Plan*, 28(2), 149-162. <https://doi.org/10.22068/ijaup.28.2.149> [Persian]
- Hosseini Mehrabadi, H. S., & Abdi Zarrin, S. (2021). Prediction of Psychological Well-being and Social Responsibility in terms of Family Function And Identity Styles in Female Students of Qom University in The Academic Year of 2017-18. *Women Studies*, 12(35), 43-68. <https://doi.org/10.30465/ws.2021.27747.2803> [Persian]
- Isanezhad, O., & Chahardoli, D. (2017). The effectiveness of the Adults and Children Together-Parents Raising Safe Kids Program in reducing behavioral and emotional problems among preschool children. *International journal of behavioral sciences*, 11(1), 23-29. https://www.behavsci.ir/article_67968.html [Persian]
- Javidi, N. (2014). The effectiveness of emotion-focused couples therapy (EFCT) in improving marital satisfaction and family behavior control. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 3(3), 65-78. https://jac.scu.ac.ir/article_10673.html?lang=en%0DJavidi [Persian]
- Kim, E., Seo, J., Paik, H., & Sohn, S. (2020). The effectiveness of adlerian therapy for Hwa-Byung in middle-aged South Korean women. *The Counseling Psychologist*, 48(8), 1082-1108. DOI:10.1177/0011000020946799
- Moitra, T., Mukherjee, I., & Chatterjee, G. (2018). Parenting behavior and juvenile delinquency among low-income families. *Victims & Offenders*, 13(3), 336-348. <http://dx.doi.org/10.1080/15564886.2017.1323062>
- Mosavi, S. F. (2017). Dimensions of marital quality: Investigating the Predictors of marital interaction components and conflict resolution Styles. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 7(1), 81-100. <https://doi.org/10.22055/jac.2017.19783.1342> [Persian]
- Okorodudu, G. N. (2010). Influence of parenting styles on adolescent delinquency in delta central senatorial district. *Edo journal of counselling*, 3(1), 58-86. <https://doi.org/10.4314/ejc.v3i1.52682>
- Rajabi, G., Amanalahi, A., Khojasteh Mehr, R., Hoseyni, M. A., & Attari, Y. A. (2013). The Effectiveness of Cognitive-Behavior Therapy (CBT) and Drug Therapy in Treating Premature Ejaculation Men Referred to Ahvaz city Therapy Centers. *Family Counseling and Psychotherapy*, 2(4), 435-455. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22516654.1391.2.4.1.2> [Persian]

- Roghanchi, M., Jazayeri, R. S., Etemadi, O., Fatehizade, M., & Momeni, K. (2018). Effectiveness of Group Counseling based on Resiliency on Quality of Parent-Child Relationship and Family Functioning in Mother Headed Families. *Journal of Family research*, 13(3), 423-445. https://jfr.sbu.ac.ir/article_97584.html [Persian]
- Sajjadi, M., Rassouli, M., Abbaszadeh, A., Brant, J., & Majd, H. A. (2016). Lived experiences of "illness uncertainty" of Iranian cancer patients: A phenomenological hermeneutic study. *Cancer nursing*, 39(4), E1-E9. <https://doi.org/10.1097/NCC.000000000000282> [Persian]
- Salimi Bajestani, H. (2012). A comparison of the effectiveness of Adlerian counseling and cognitive reconstruction based on an allegory of student mental health. *International journal of behavioral sciences*, 6(3), 237-243. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2010.5866> [Persian]
- Seyyed Moharrami, I., & Ghanbari, B. (2016). The effect of solution-focused group counseling on family function and marital satisfaction. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 5(1), 23-40. <https://doi.org/10.22055/jac.2016.12587> [Persian]
- Sharabiani, A. A., & Mikaeili, N. (2019). The Role of Family Function in Predicting the Moral Identity of High School Boys with High-Risk Behaviors. *Bioethics*, 9(33), 31-40. <https://www.sid.ir/fileserver/jf/h4014713983303> [Persian]
- Shariat, A., Malekpour, M., & Ghamarani, A. (2015). The Effectiveness of Couple Communication Patterns Training on the Performance of Families with ADHD Children. *Psychology of Exceptional Individuals*, 5(17), 1-25. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2010.5866> [Persian]
- Shetty, S., & Hans, V. (2019). Education for skill development and women empowerment. *EPRA International Journal of Economic and Business Review*, 7. <https://ssrn.com/abstract=3348246>
- Smothers, M. K. (2020). Adler, Alfred. In *Encyclopedia of Psychology and Religion* (pp. 15-18). Springer. http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4614-6086-2_7
- Sweeney, T. J. (2009). Adlerian counseling and psychotherapy. *A Practitioner's Approach*, 5. <https://doi.org/10.4324/9780203886144>
- Taba, R. (2020). The Effectiveness of Adlerian Therapy in Improving the Quality of Life of Divorced Women. *Journal of Assessment and Research in Applied Counseling (JARAC)*, 2(4), 12-20. DOI:10.52547/jarcp.2.4.12 [Persian]

Zarei, S., & Nejatiyan, A. (2020). The effect of Adlerian group counseling on the hopelessness and anxiety of death in infertile women. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 7(1), 1-14. <http://dx.doi.org/10.52547/shenakht.7.1.1>
[Persian]

